

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2026-84-78>

УДК 657.6

АУДИТ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

AUDIT OF FINANCIAL STATEMENTS OF ENTERPRISES IN THE CONDITIONS OF MARTIAL LAW

Дутчак Руслан Романович

кандидат економічних наук,
директор навчально-наукового юридичного інституту,
Державний університет економіки і технологій
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4837-068X>

Dutchak Ruslan

State University of Economics and Technology

У статті досліджено проблеми аудиту фінансової звітності підприємств на прифронтових територіях України в умовах воєнного стану. Проаналізовано правове регулювання аудиту та виокремлено ключові деструктивні чинники: відсутність безпечного доступу до активів, обмеження довгострокового прогнозування, скорочення обсягу аудиторської перевірки, обмежений доступ до первинної документації, дефіцит кадрів. Вказані фактори створюють перешкоди для отримання достатніх і прийнятних аудиторських доказів, що призводить до модифікації звіту у формі відмови від висловлення думки. Запропоновано рекомендації, що ґрунтуються на синергії цифрових технологій та адаптивних методів збору доказів. Обґрунтовано, що використання таких рекомендацій дозволяє аудитору зібрати необхідні альтернативні докази для трансформації виду модифікованої думки — від повної відмови до висловлення думки із застереженням.

Ключові слова: аудит, фінансова звітність, модифікована думка, аудиторські докази, дистанційні методи верифікації, хмарні технології, сценарне моделювання, воєнний стан.

The article is devoted to the topical issues of auditing financial statements of enterprises in the front-line territories of Ukraine under martial law. The regulatory and legal regulation of auditing activities during the period of martial law is analyzed. The problems of conducting an audit in the front-line territory during the war are investigated: lack of safe access to assets, limited long-term forecasting of the enterprise's activities, limited access to accounting documents, reduction in the scope of audit and shortage of qualified personnel. It was found that these problems directly limit the auditor in obtaining sufficient and acceptable audit evidence, which is the basis for modifying the report in the form of a disclaimer of opinion. A set of scientific and practical recommendations based on the synergy of digital technologies and adaptive methods of collecting evidence is proposed. In particular, the following are proposed: the use of remote methods of asset verification, full migration to cloud servers, expansion of the scope of external confirmation procedures, the use of continuity scenario modeling, and a systematic increase in the level of digital competencies of auditors. It is substantiated that the use of the proposed recommendations allows the auditor to collect the necessary array of alternative evidence to transform the type of modified opinion - from a complete refusal to a qualified opinion, which increases the quality of the audit opinion and the transparency of financial information in extreme conditions. This contributes to a partial restoration of the trust of external users, as financial statements acquire the status of acceptable for analysis, and transparency regarding specific risk areas allows users to make informed economic decisions. A promising direction for further research is the development and justification of specific changes to national regulatory legal acts and international audit standards that would regulate the use of remote evidence collection methods as a full-fledged alternative to traditional procedures, especially in conditions of force majeure and military conflicts.

Keywords: audit, financial reporting, modified opinion, audit evidence, remote verification methods, cloud technologies, scenario modeling, martial law.

Постановка проблеми. Внаслідок збройної агресії російської федерації частина територій України стала непридатною для ведення

господарської діяльності. Вказані обставини призвели до виникнення значних ризиків для підприємств. Активам підприємств на

цій території притаманні ризики, щодо фізичного знищення, втрати контролю, неможливість подальшої експлуатації, знецінення та неліквідності. Окрім ризиків, безпосередньо пов'язаних із активами, країна-агресор створює низку інших не менше критичних загроз щодо втрати ключового персоналу, паперових архівів бухгалтерського обліку, електронних баз даних, комунікації з контрагентами, недостовірності оцінки зобов'язань, шахрайства та зловживання. Сукупно перелічені ризики критично впливають на достовірність показників фінансової звітності підприємств, що автоматично робить її сумнівною для зовнішніх користувачів.

Аудит вказаної звітності стикається з безпрецедентними викликами – застосування традиційних методів безпосереднього спостереження, фізичної перевірки та візуальної верифікації об'єктів аудиту стали неможливими або небезпечними для життя та здоров'я персоналу. Зазначене зумовлює обмеження обсягу аудиторської перевірки та отриманих доказів, що змушує суб'єктів аудиторської діяльності трансформувати висновки та надавати модифіковані аудиторські звіти. Актуальність даної проблеми спонукає до пошуку нових альтернативних (дистанційних) методів проведення аудиту на території активних або можливих бойових дій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Проблеми аудиту фінансової звітності підприємств в умовах воєнного стану України частково досліджувались в наукових працях наступних авторів. Приймак Н. у своєму дослідженні [1] розглядає виклики та перспективи впровадження штучного інтелекту в процес аудиту фінансової звітності. Случак В. О. у власній статті [2] вказує, що застосування хмарної інфраструктури розширює функціонал внутрішнього аудиту. Нестеренко О. досліджує форензик аудит як ефективний засіб протидії внутрішньо-корпоративному шахрайству в умовах війни [3]. Салямон-Міхєєва К. Д. у своїй статті [4] проаналізовано сучасний стан аудиту в кризовий період, акцентовано увагу на необхідності трансформації традиційних підходів до аудиторських процедур, включаючи впровадження цифрових технологій, дистанційного аудиту та ризикоорієнтованого підходу. Гавриш О. А. розглядає використання інноваційних технологій, таких як штучний інтелект, блокчейн, великі дані, які докорінно змінюють підходи аудиту до підвищення точності, ефективності та прозорості аудиторських перевірок, а також допо-

магає ідентифікувати ризики та оптимізувати бізнес-процеси [5]. Костирко Р. О. розкрито теоретичні, організаційні засади та методики аудиту безперервності на підставі аналітичних процедур з позицій забезпечення інформаційних потреб зацікавлених осіб про потенціал фінансової спроможності та дотримання принципу безперервності підприємств в умовах невизначеності [6]. Бурак М. розкриває актуальні вимоги до сучасного аудитора, які вказують на збільшення знань про інформаційні системи та їх використання в аудиті [7]. Рябчук О. в своєму дослідженні [8] наголошує про необхідність адаптації традиційних методик аудиту фінансової стійкості підприємств до умов воєнного стану.

Відповідно до результатів наведених досліджень порушеної теми, невирішеною раніше частиною загальної проблеми залишається обґрунтування методологічного інструментарію для дистанційного аудиту в умовах воєнного стану. Зокрема, потребує опрацювання механізм використання альтернативних процедур перевірки за умови фізичної недоступності активів та первинної документації на територіях ведення бойових дій. Зазначене зумовлює необхідність розробки практичних рекомендацій щодо безпечного застосування методів дистанційного контролю, які б забезпечили отримання достатніх і відповідних аудиторських доказів в умовах обмеженого доступу.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є комплексне дослідження теоретико-методичних аспектів проведення аудиту фінансової звітності в умовах воєнного стану, а також розроблення науково обґрунтованих рекомендацій щодо застосування дистанційних методів та альтернативних процедур перевірки на прифронтових територіях. Основними завданнями наукового дослідження є: визначити ключові ризики воєнного стану, що впливають на достовірність фінансової звітності підприємства; проаналізувати нормативно-правове регулювання аудиторської діяльності в період дії воєнного стану; дослідити проблеми проведення аудиту в умовах воєнного стану; оцінити вплив воєнного стану на формування аудиторської думки; розробити практичні рекомендації щодо вдосконалення методики аудиту фінансової звітності в умовах воєнного стану.

Виклад основного матеріалу дослідження. Тривала збройна агресія російської федерації проти України створила безпреце-

дентні виклики для національної економіки. На початок 2026 р. українська економіка перебуває у складному становищі, про що свідчать наступні показники: прямі збитки України від війни за чотири роки повномасштабного вторгнення вже перевищили 195 млрд доларів [9]; міграція населення України на сьогодні становить близько 3,8 млн внутрішньо переміщених осіб та 5,6 млн осіб біженці з України [10]; реальний ВВП України у 2025 році зріс на 2,2% порівняно з попереднім роком [11]; реальний рівень безробіття склав 11% [12]; індекс очікувань ділової активності у січні 2026 р. становив 41.3 [13].

Прифронтові підприємства функціонують у режимі екстремальних викликів, зумовлених руйнуванням інфраструктури, дефіцитом енергоносіїв, порушенням логістики, відтоком кадрів, зростанням виробничих витрат, скорочення ринків збуту, обмеженим доступом до фінансування, проблем з зв'язком, психологічним тиском та інше.

Незважаючи на обставини війни бізнес у прифронтових областях продовжує працювати. Близько 180 тис. суб'єктів господарювання продовжують діяльність у дев'яти прифронтових областях. Кожна 8 компанія в Україні зареєстрована на прифронтовій території. Найбільше таких бізнесів знаходиться в трьох областях: Харківська – понад 69 тис., Запорізька – 32 тис. та Миколаївська – 27 тис. В розрізі зон прифронтових територій українськи бізнес працює в наступній кількості: зона активних бойових дій – 1,1 тис.; зона активних бойових дій із функціонуванням державних електронних ресурсів – 25 тис.; зона можливих бойових дій – 153 тис. [14]. Пріоритетом українського бізнесу залишається адаптація та стійкість до умов воєнного стану.

Окремо потрібно виділити проблему своєчасності подачі фінансової звітності українським бізнесом. Станом на 06.03.2026 р. тільки 412055 компаній вчасно подали фінансову звітність за 2025 р., що становить 30% від 1374026 компаній, зареєстрованих в країні станом на кінець минулого року. В порівнянні з показником 2024 р. (428365), кількість поданих звітів за 2025 р. зменшилась на 4 % [15]. Найбільші затримки традиційно спостерігаються в прифронтових регіонах, що безпосередньо постраждали від бойових дій або мають значну кількість релокованих підприємств.

Згідно із ч. 3 ст. 14 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», підприємства, що становлять

суспільний інтерес, публічні акціонерні товариства, суб'єкти природних монополій на загальнодержавному ринку, суб'єкти господарювання, які здійснюють діяльність у видобувних галузях, великі підприємства, які не є емітентами цінних паперів та середні підприємства зобов'язані оприлюднювати річну фінансову звітність з відповідними аудиторськими звітами [16].

Підпунктом 1 п. 1 Закону України «Про захист інтересів суб'єктів подання звітності та інших документів у період дії воєнного стану або стану війни» встановлено, що юридичні особи подають облікові, фінансові, бухгалтерські, розрахункові, аудиторські звіти та інші документи у паперовій або електронній формі протягом трьох місяців після припинення чи скасування воєнного стану або стану війни за весь період неподання звітності чи обов'язку подати документи. Підпунктом 4 прим. 1 п. 1 цього закону звільнено від відповідальності посадових осіб за порушення строків оприлюднення річної фінансової звітності з відповідними аудиторськими звітами у період дії воєнного стану або стану війни, а також протягом трьох місяців з дня його припинення чи скасування [17].

Аналіз наведених норм вказує на те, що запровадження воєнного стану не скасовує обов'язковості аудиту фінансової звітності підприємства, а лише трансформує порядок виконання цього зобов'язання. Єдиним реальним послабленням цього обов'язку є перенесення граничних термінів оприлюднення звітів та мораторій на штрафні санкції. Проте, після скасування воєнного стану підприємству доведеться провести аудит фінансової звітності за всі пропущені періоди та оцінити свою здатність продовжувати діяльність на безперервній основі. Саме це питання буде в центрі уваги зовнішніх аудиторів та безпосередньо впливатиме на аудиторський висновок.

Головними проблемами для проведення аудиту фінансової звітності підприємства на прифронтовій території під час війни є:

– відсутність безпечного доступу до активів. Через постійні обстріли та відсутність безпечного доступу до активів аудиторів не можуть особисто спостерігати за перевіркою наявності запасів та основних засобів. Такі активи продовжують відображатися в фінансовій звітності підприємства. Відсутність реальної можливості провести інвентаризацію кількості та стану вказаних активів ставить під сумнів обсяг матеріально-

фінансових ресурсів підприємства для продовження своєї діяльності. Відповідно до параграфів А1-А8 МСА 501 «Аудиторські докази – специфічні аспекти для вибраних статей», аудитор повинен отримати прийнятні аудиторські докази шляхом присутності під час інвентаризації запасів, щоб оцінити відображення в обліку результатів інвентаризації, спостерігати за процедурами проведення підрахунку, інспектувати запаси та виконати контрольні перерахунки [18].

– обмеженість довгострокового прогнозування діяльності підприємства. Непевність щодо здатності підприємства продовжувати роботу протягом наступних 12 місяців. Через ворожі обстріли та наближення лінії фронту будь-який прогноз на майбутній рік є умовним. Аудитори зобов'язані об'єктивно аналізувати здатність компаній продовжувати свою діяльність в умовах воєнної загрози. Якщо існують суттєві сумніви щодо безперервності діяльності, така оцінка має бути чітко розкрита у звіті незалежного аудитора. Параграфом А12 МСА 570 «Безперервність діяльності» визначено, що аудитор повинен перевірити оцінку управлінського персоналу здатності суб'єкта господарювання продовжувати свою діяльність на безперервній основі. Параграф А16 цього стандарту зобов'язує аудитора оцінити припущення керівництва щодо безперервності діяльності, на період не менше 12 місяців з дати балансу, та отримати достатні та відповідні аудиторські докази [19].

– обмежений доступ до бухгалтерських документів підприємства. Знищення або блокування архівів та бухгалтерських документів через бойові дії унеможлиблює проведення прямих процедур перевірки, які є основою аудиту. Якщо документів немає, аудитор фізично не може виконати обов'язкові перевірки: відповідність записів в облікових реєстрах з первинними документами, повноти відображення в обліку всіх господарських операцій, права власності на активи, умов контрактів, первісну вартість основних засобів або собівартість запасів, повноважень відповідальних осіб, законність нарахувань та виплат, повноти витрат, правильності нарахування податків, підтвердження статей фінансової звітності та інше. Як наслідок аудитор не може зібрати достатні та відповідні аудиторські докази, що порушує вимоги параграфів А6, А7, А11 МСА 500 «Аудиторські докази» [20].

– створює критичні обмеження обсягу аудиторської перевірки. До основних обме-

ження обсягу перевірки доцільно віднести: через знищені документи за минулі роки, аудитор не може підтвердити вхідні бухгалтерські залишки на початок року; аудитор не може гарантувати, що всі зобов'язання підприємства, в тому числі судові справи, претензії та штрафні санкції, відображені в фінансовій звітності та примітках до неї; за відсутності первинних документів (підписів, печаток, дат) аудитор не може переконатися, що операції були санкціоновані належним чином, тому не може оцінити ризик шахрайства. Сукупність цих чинників призводить до розриву аудиторських доказів, що робить неможливим підтвердження достовірності статей фінансової звітності. Згідно із параграфами А18 та А28 МСА 540 «Аудиторська перевірка оціночних значень», аудитор повинен оцінити, наскільки оціночне значення піддається невизначеності та визначити, чи є отримані докази щодо оціночних значень достатніми та відповідними [21]. Додатково, параграф А8 МСА 705 «Модифікація думки у звіті незалежного аудитора» вказує про неможливість отримання аудитором прийнятних аудиторських доказів у достатньому обсязі (обмеження обсягу аудиту) через обставини поза межами контролю суб'єкта господарювання [22].

– дефіцит кваліфікованого персоналу в сфері аудиту. Основними причинами нестачі кваліфікованих фахівців стали мобілізація чоловіків-аудиторів до лав Збройних сил України, вимушений виїзд жінок-аудиторів за кордон або внутрішнє переміщення в центральні та західні області України. Решта персоналу аудиторських фірм, які залишаються працювати в спеціальності, зазнає професійного вигорання через значні психологічні навантаження, високу відповідальність, жорсткі дедлайни, не готовність ризикувати власним життям чи здоров'ям для проведення аудиту в зоні активних чи можливих бойових дій. Через надмірне навантаження та постійний стрес частина фахівців переходить у більш спокійні галузі. Зазначені причини спричинили гостру нестачу кваліфікованого персоналу в аудиторських фірмах, що може призводити до перевантаження діючого персоналу, зниження якості перевірок та зростання ризиків невиявлення помилок. Брак спеціалістів, здатних працювати з високими ризиками воєнного стану, обмежує здатність аудитора дотримуватися параграфу А25 МСА 220 «Управління якістю при проведенні аудиту фінансової звітності», що вимагає своєчасного огляду контролю якості завдання на всіх

етапах під час виконання завдання членами аудиторської групи [23].

Невиконання вимог зазначених параграфів МСА, через воєнні дії на прифронтових територіях України, призводить до системної неможливості отримання достатніх та відповідних аудиторських доказів, що створює непереборне обмеження обсягу перевірки. Як наслідок, повна втрата впевненості аудитора в достовірності фінансової звітності, що призводить до модифікації аудиторського висновку, роблячи таку звітність непридатною для прийняття надійних економічних рішень користувачами.

З метою мінімізації ризиків від обмежень аудиту на прифронтових територіях України, доцільно розробити комплекс рекомендацій, які поєднують цифрові технології та альтернативні методи збору доказів, а саме:

1) використання дистанційних способів верифікації активів підприємства. Дана рекомендація передбачає використання дронів технологій відеострімінгу в реальному часі з геолокацією для спостереження під час інвентаризації активів. Для впровадження системи інвентаризації з використанням дронів, вони повинні відповідати мінімальним технічним вимогам: високоточність камери (мінімум 20 Мп), наявність модуля (RTK/PPK) для сантиметрової точності отримання координат (геоприв'язки), мінімальний час польоту 30-40 хв, захист від пилу та вологи (IP45/IP54), програмне забезпечення з функцією автоматичного підрахунку об'єктів та сумісне із програмами для фотограмметрії (Pix4D, DJI Terra, Agisoft Metashape), наявні датчики уникнення перешкод та інше. Також, рекомендується використання супутникових знімків для підтвердження фізичного існування об'єктів нерухомості. Основними комерційними провайдерами таких послуг на території України можуть стати: Maxar, Planet Labs, EOSDA, Airbus та інші.

Важливо наголосити, що самовільне використання цивільних дронів на прифронтових територіях під час воєнного стану заборонено. Польоти дронів в цілях проведення аудиту на вказаних територіях можуть бути дозволені тільки за спеціальними дозволами від військових адміністрацій, Служби безпеки України, Збройних сил України або інших уповноважених органів. Використання супутникових знімків під час проведення аудиту також мають певні правила та обмеження, зумовлені правовим режимом воєнного стану:

знімків надходять з певною затримкою в часі, знімки середньої та низької роздільної здатності, використання знімків лише для внутрішніх потреб (доступ тільки в уповноважених осіб), категорично заборонено публічно поширювати знімки чутливих об'єктів, на знімках потрібно замилувати фонові об'єкти, що не стосуються безпосередньо активів підприємства, тощо.

2) повний перехід на хмарні сервери. Перенесення інформаційних систем обліку, бухгалтерських баз даних, впровадження електронного документообігу з накладанням кваліфікованого електронного підпису, цифрових бухгалтерських архівів з локальних серверів розташованих в прифронтових територіях на хмарні сервери, дозволить підприємству зберегти свої носії інформації та забезпечити віддалений цілодобовий доступ. Підприємствам рекомендовано використовувати: системи хмарних сховищ Google Drive, Microsoft OneDrive, Dropbox, тощо; системи електронного документообігу: М.Е.Дос, АСКОД, e-Docs, SharePoint, тощо. Це дозволяє аудиторам у режимі реального часу перевіряти автентичність і цілісність документів, забезпечуючи безперервність моніторингу активів та високу точність верифікації даних без необхідності фізичної присутності на об'єкті.

3) розширення обсягу процедур зовнішнього підтвердження. Для формування достатньої бази відповідних аудиторських доказів в умовах дефіциту первинної документації, доцільно масштабувати кількість запитів до банківських установ, дебіторів, кредиторів, контролюючих органів та інших контрагентів. Отримані підтвердження від широкого кола контрагентів слугуватимуть надійною альтернативою внутрішнім первинним документам, доступ до яких обмежений або які було втрачено. Оскільки зовнішні дані вважаються більш надійними, ніж внутрішні, особливо за умови обмеженого доступу до оригіналів, така стратегія мінімізує ризик суттєвого викривлення. За умов відсутності прямих доказів, аудиторі можуть додатково проводити посилені опитування (глибинні інтерв'ю) технічного персоналу підприємства, щоб виявити фактичний стан активів. Наведений підхід є абсолютно обґрунтованим і відповідає вимогам МСА 505 «Зовнішні підтвердження» [24].

4) використання сценарного моделювання безперервності. Замість класичного

аналізу планів керівництва, як того вимагає МСА 570 «Безперервність діяльності», доцільно розглянути можливість використання аудитором сценарного моделювання. Відповідно, аудитор має можливість самостійно протестувати життєздатність бізнесу в умовах дефіциту бухгалтерських документів на прифронтовій території. Моделювання передбачає створення трьох сценаріїв (песимістичного, реалістичного та оптимістичного), базуючись на критичних факторах: динаміці лінії фронту, інтенсивності обстрілів, ризиків втрати активів, припинення грошових потоків, руйнуванні логістики та дефіциту кадрів (мобілізація або евакуація). Для технічного підтвердження цих сценаріїв аудитор має застосувати альтернативні процедури: стрестести ліквідності, верифікацію активів через відкриті дані, аналіз логістичної стійкості, аналіз критичної залежності від ключового персоналу та інше.

5) підвищення цифрової компетенції аудитора. В умовах воєнного стану традиційні методи нагляду та фізичної присутності аудитора зазнають критичних обмежень, що зумовлює розгляд цифрової компетентності персоналу як ключового фактора трансформації системи внутрішнього контролю якості. Підвищення рівня діджитал-навичок аудиторської групи дозволяє конвертувати традиційний пасивний нагляд у модель проактивного цифрового моніторингу. Це мінімізує ризики, описані в параграфі A25 МСА 220 «Управління якістю при проведенні аудиту фінансової звітності», оскільки інтеграція сучасних ІТ-інструментів (хмарних платформ, засобів віддаленого доступу, аналітичного програмного забезпечення, тощо) забезпечує безперервну простежуваність та верифікацію дій аудитора в режимі реального часу. Використання хмарних технологій та засобів дистанційного моніторингу гарантує належне спрямування, нагляд та огляд роботи членів групи, забезпечуючи високу якість виконання аудиторських завдань за умов територіальної віддаленості від об'єкта перевірки. Це дозволяє аудитору зберігати професійний скептицизм та об'єктивність навіть за відсутності прямого доступу до активів.

Впровадження запропонованого комплексу заходів, що базується на дистанційних методах верифікації, хмарних технологіях та сценарному моделюванні, дозволяє здійснити адаптивну трансформацію методології аудиту, гарантуючи фізичну безпеку фахівців

на прифронтових територіях без втрати якості контролю. Синергія цифровізації та розширених процедур підтвердження забезпечує об'єктивність аудиторської думки, підвищуючи стійкість інституту аудиту в умовах воєнного часу. Впровадження цих методів дозволяє аудитору модифікувати думку з «відмови від думки» на «думку із застереженням», що значно підвищує цінність фінансової звітності для зовнішніх користувачів у процесі прийняття управлінських рішень.

Висновки. Аудит фінансової звітності підприємств на прифронтових територіях України в умовах воєнного стану стикається з безпрецедентними викликами, що зумовлені відсутністю безпечного доступу до активів, обмеженістю довгострокового прогнозування діяльності підприємства, скороченням обсягу аудиторської перевірки, обмеженим доступом до бухгалтерських документів та дефіцитом кваліфікованого персоналу. Вказані проблеми безпосередньо обмежують аудитора в отриманні достатніх і прийнятних аудиторських доказів. Оскільки ці фактори мають суттєвий та всеохоплюючий вплив на фінансову звітність, аудитор має модифікувати звіт у формі відмови від висловлення думки. Як наслідок, втрачається довіра зовнішніх користувачів до фінансової звітності.

Для подолання проблеми обмеження обсягу перевірки розроблено комплекс науково-практичних рекомендацій, що ґрунтуються на синергії цифрових технологій та адаптивних методів збору доказів. Запропоновано: використання дистанційних способів верифікації активів підприємства, повну міграцію на хмарні сервери, розширення обсягу процедур зовнішнього підтвердження, застосування сценарного моделювання безперервності та системне підвищення рівня цифрових компетенцій аудитора. Впровадження запропонованих заходів дозволяє аудитору отримати достатню кількість альтернативних доказів для трансформації модифікованої думки: від відмови від висловлення думки до думки із застереженням. Завдяки локалізації інформаційних обмежень та використанню цифрових методів верифікації, характер суттєвих викривлень перестає бути всеохоплюючим. Це сприяє частковому відновленню довіри зовнішніх користувачів, оскільки фінансова звітність набуває статусу прийнятної для аналізу, а прозорість щодо конкретних ризикових зон дозволяє користувачам приймати обґрунтовані управлінські рішення.

Перспективним напрямом подальших досліджень є розробка та обґрунтування конкретних змін до національних нормативно-правових актів та міжнародних стандартів аудиту, які б регламентували використання дистанційних методів збору доказів як повноцінної альтернативи традиційним процедурам, особливо в умовах форс-мажорних обставин.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Приймак Н. Адаптація обліку та аудиту до викликів цифрової економіки: вплив штучного інтелекту. *Acta Academiae Beregsasiensis. Economics*. 2025. Вип. 10. С. 500-515.
2. Случак В. О. Удосконалення методики внутрішнього аудиту витрат в умовах використання хмарних технологій. *Проблеми системного підходу в економіці*. 2025. Вип. 3. С. 58-62.
3. Нестеренко О. Форензик аудит як ефективний засіб протидії внутрішньо-корпоративному шахрайству в умовах війни. *Acta Academiae Beregsasiensis. Economics*. 2024. Вип. 5. С. 392-405.
4. Салямон-Міхеєва К. Д., Рябчук О. Г. Особливості аудиту в умовах військового стану. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2025. № 4.
5. Гавриш О. А., Омельчук В. І. Глобальні тренди цифровізації в аудиторській діяльності. *Економічний вісник Донбасу*. 2024. № 3. С. 198-202.
6. Костирко Р. О., Юрченко О. С. Організаційно-методичне забезпечення аудиту безперервності діяльності підприємств. *Часопис економічних реформ*. 2024. № 2. С. 45-53.
7. Бурак М., Яремко І. Автоматизація аудиту фінансової звітності у воєнний період. *Економіка та суспільство*. 2024. № 60.
8. Рябчук О., Мосійчук Є. (2025). Аудит фінансової стійкості підприємств в умовах воєнного стану. *Економіка та суспільство*. 2025. №73.
9. Збитки України від війни перевищили 195 млрд доларів – звіт. URL: <https://www.dw.com/uk/zbitki-ukraini-vid-vijni-perevisili-195-milardiv-dolariv-zvit/a-76093808> (дата звернення: 15.03.2026).
10. Міжнародна організація з міграції. URL: <https://ukraine.iom.int/uk/dani-ta-resursy> (дата звернення: 15.03.2026).
11. Мінекономіки: у 2025 році ВВП України зріс на 2,2%. URL: <https://me.gov.ua/News/Detail/> (дата звернення: 15.03.2026).
12. Рівень безробіття в Україні: дані на 2026 рік. URL: <https://www.eurofest.org.ua/riven-bezrobittya-v-ukrayini-dani-na-2026-rik/> (дата звернення: 15.03.2026).
13. Щомісячні опитування підприємств України, січень 2026 року. URL: <https://bank.gov.ua/ua> (дата звернення: 15.03.2026).
14. Кожна 8 компанія в Україні зареєстрована на прифронтовій території URL: <https://opendatabot.ua/analytics/frontline-business> (дата звернення: 15.03.2026).
15. Фінзвітність 412055 компаній в Опендатаботі. URL: <https://opendatabot.ua/analytics/financial-reporting-2025> (дата звернення: 15.03.2026).
16. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999р. № 996-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/996-14> (дата звернення: 15.03.2026).
17. Про захист інтересів суб'єктів подання звітності та інших документів у період дії воєнного стану або стану війни : Закон України від 03.03.2022 р. № 2115-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2115-20#Text> (дата звернення: 15.03.2026).
18. МСА 501 «Аудиторські докази — специфічні аспекти для вибраних статей» : Міжнародний стандарт аудиту. URL: www.aru.com.ua (дата звернення: 15.03.2026).
19. МСА 570 «Безперервність діяльності» : Міжнародний стандарт аудиту. URL: www.aru.com.ua (дата звернення: 15.03.2026).
20. МСА 500 «Аудиторські докази» : Міжнародний стандарт аудиту. URL: www.aru.com.ua (дата звернення: 15.03.2026).
21. МСА 540 «Аудиторська перевірка оціночних значень» : Міжнародний стандарт аудиту. URL: www.aru.com.ua (дата звернення: 15.03.2026).
22. МСА 705 «Модифікація думки у звіті незалежного аудитора» : Міжнародний стандарт аудиту. URL: www.aru.com.ua (дата звернення: 15.03.2026).
23. МСА 220 «Управління якістю при проведенні аудиту фінансової звітності» : Міжнародний стандарт аудиту. URL: www.aru.com.ua (дата звернення: 15.03.2026).
24. МСА 505 «Зовнішні підтвердження» : Міжнародний стандарт аудиту. URL: www.aru.com.ua (дата звернення: 15.03.2026).

REFERENCES:

1. Pryimak N. (2025) Adaptatsiia obliku ta audytu do vyklykiv tsyfrovoy ekonomiky: vplyv shtuchnoho intelektu [Adaptation of accounting and auditing to the challenges of the digital economy: the impact of artificial intelligence]. *Acta Academiae Beregsasiensis. Economics*, vol. 10, pp. 500–515.
2. Sluchak V. O. (2025) Udoskonalennia metodyky vnutrishnoho audytu vytrat v umovakh vykorystannia khmarnykh tekhnolohii [Improving the methodology of internal audit of costs in the conditions of using cloud technologies]. *Problemy systemnoho pidkhodu v ekonomitsi – Problems of Systemic Approach in the Economy*, vol. 3, pp. 58–62.
3. Nesterenko O. (2024) Forenzyk audyt yak efektyvnyi zasib protydii vnutrishno-korporatyvnomu shakhraistvu v umovakh viiny [Forensic audit as an effective means of countering internal corporate fraud in wartime conditions]. *Acta Academiae Beregsasiensis. Economics*, vol. 5, pp. 392–405.
4. Saliamon-Mikheieva K. D., Riabchuk O. H. (2025) Osoblyvosti audytu v umovakh viiskovoho stanu [Features of audit under martial law conditions]. *Derzhavne upravlinnia: udoskonalennia ta rozvytok – Public Administration: Aspects of Improvement and Development*, vol. 4.
5. Havrysh O. A., Omelchuk V. I. (2024) Hlobalni trendy tsyfrovizatsii v audytorskii diialnosti [Global digitalization trends in auditing]. *Ekonomichnyi visnyk Donbasu – Economic Herald of the Donbas*, vol. 3, pp. 198–202.
6. Kostyrko R. O., Yurchenko O. S. (2024) Orhanizatsiino-metodychne zabezpechennia audytu bezperervnosti diialnosti pidpriemstv [Organizational and methodological support for auditing the business continuity of enterprises]. *Chasopys ekonomichnykh reform – Journal of Economic Reforms*, vol. 2, pp. 45–53.
7. Burak M., Yaremko I. (2024) Avtomatyzatsiia audytu finansovoi zvitnosti u voiennyi periody [Automation of financial statements audit during the war period]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and Society*, vol. 60.
8. Riabchuk O., Mosiychuk Ye. (2025) Audyt finansovoi stikosti pidpriemstv v umovakh voiennoho stanu [Audit of financial stability of enterprises under martial law conditions]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and Society*, vol. 73.
9. Deutsche Welle. Zbytky Ukrainy vid vijny perevyschlyly 195 mlrd dolariv – zvit [Ukraine's war damages exceeded 195 billion dollars – report]. Available at: <https://www.dw.com/uk/zbitki-ukraini-vid-vijni-perevisili-195-milardiv-dolariv-zvit/a-76093808> (accessed March 15, 2026).
10. Mizhnarodna orhanizatsiia z mihratsii. Dani ta resursy [International Organization for Migration. Data and resources]. Available at: <https://ukraine.iom.int/uk/dani-ta-resursy> (accessed March 15, 2026).
11. Minekonomiky. Minekonomiky: u 2025 rotsi VVP Ukrainy zris na 2,2% [Ministry of Economy: Ukraine's GDP grew by 2.2% in 2025]. Available at: <https://me.gov.ua/News/Detail/25c9685b-a465-4945-bf5d-3be9ec515ace> (accessed March 15, 2026).
12. Eurofest. Riven bezrobittia v Ukraini: dani na 2026 rik [Unemployment rate in Ukraine: data for 2026]. Available at: <https://www.eurofest.org.ua/riven-bezrobittya-v-ukrayini-dani-na-2026-rik/> (accessed March 15, 2026).
13. Natsionalnyi bank Ukrainy. Shchomisiachni opytuvannia pidpriemstv Ukrainy, sichen 2026 roku [National Bank of Ukraine. Monthly surveys of Ukrainian enterprises, January 2026]. Available at: bank.gov.ua (accessed March 15, 2026).
14. Opendatabot. Kozhna 8 kompaniia v Ukraini zareiestrovana na pryfrontovii terytorii [Every 8th company in Ukraine is registered in the frontline territory]. Available at: <https://opendatabot.ua/analytics/frontline-business> (accessed March 15, 2026).
15. Opendatabot. Finzvitnist 412055 kompanii v Opendataboti [Financial statements of 412,055 companies in Opendatabot]. Available at: <https://opendatabot.ua/analytics/financial-reporting-2025> (accessed March 15, 2026).
16. Pro bukhhalterskyi oblik ta finansovu zvitnist v Ukraini: Zakon Ukrainy vid 16.07.1999, No 996-XIV. Verkhovna Rada Ukrainy. [On Accounting and Financial Reporting in Ukraine: Law of Ukraine of 16.07.1999, No 996-XIV. Verkhovna Rada of Ukraine]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/996-14> (accessed March 15, 2026).
17. Pro zakhyst interesiv subiektiv podannia zvitnosti ta inshykh dokumentiv u period dii voiennoho stanu abo stanu viiny: Zakon Ukrainy vid 03.03.2022, No 2115-IX. Verkhovna Rada Ukrainy. [On the Protection of Interests of Subjects Submitting Reports and Other Documents During the Period of Martial Law or State of War: Law of Ukraine of 03.03.2022, No 2115-IX. Verkhovna Rada of Ukraine]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2115-20#Text> (accessed March 15, 2026).
18. Audytorska palata Ukrainy. MSA 501 «Audytorski dokazy — spetsyfichni aspekty dlia vybranykh statei»: Mizhnarodnyi standart audytu. [Audit Chamber of Ukraine. ISA 501 "Audit Evidence — Specific Considerations for Selected Items": International Standard on Auditing]. Available at: <http://www.apu.com.ua> (accessed March 15, 2026).
19. Audytorska palata Ukrainy. MSA 570 «Bezperervnist diialnosti»: Mizhnarodnyi standart audytu [Audit Chamber of Ukraine. ISA 570 "Going Concern": International Standard on Auditing]. Available at: www.apu.com.ua (accessed March 15, 2026).

20. Audytorska palata Ukrainy. MSA 500 «Audytorski dokazy»: Mizhnarodnyi standart audytu [Audit Chamber of Ukraine. ISA 500 "Audit Evidence": International Standard on Auditing]. Available at: www.apu.com.ua (accessed March 15, 2026).

21. Audytorska palata Ukrainy. MSA 540 «Audytorska perevirka otsinochnykh znachen»: Mizhnarodnyi standart audytu [Audit Chamber of Ukraine. ISA 540 "Auditing Accounting Estimates": International Standard on Auditing]. Available at: www.apu.com.ua (accessed March 15, 2026).

22. Audytorska palata Ukrainy. MSA 705 «Modyfikatsiia dumky u zviti nezalezhnogo audytora»: Mizhnarodnyi standart audytu [Audit Chamber of Ukraine. ISA 705 "Modifications to the Opinion in the Independent Auditor's Report": International Standard on Auditing]. Available at: www.apu.com.ua (accessed March 15, 2026).

23. Audytorska palata Ukrainy. MSA 220 «Upravlinnia yakistiu pry provedenni audytu finansovoi zvitnosti»: Mizhnarodnyi standart audytu [Audit Chamber of Ukraine. ISA 220 "Quality Management for an Audit of Financial Statements": International Standard on Auditing]. Available at: www.apu.com.ua (accessed March 15, 2026).

24. Audytorska palata Ukrainy. MSA 505 «Zovnishni pidtverdzhennia»: Mizhnarodnyi standart audytu [Audit Chamber of Ukraine. ISA 505 "External Confirmations": International Standard on Auditing]. Available at: www.apu.com.ua (accessed March 15, 2026).

Дата надходження статті: 17.03.2026

Дата прийняття статті: 03.04.2026

Дата публікації статті: 08.04.2026